

Monumentnummer: 1802

Status: Gemeentelijk monument

Inschrijving register: 5 april 2022

Kadaster deel/nr: 275

Woonplaats		Gemeente		Provincie
Westerland		Hollands Kroon		Noord-Holland
Straat	Nr.	Toev.	Postcode	Woonplaats
Varkensgrasweg	3		1778 JE	Westerland
Kadastrale gemeente		Sectie	Grondperceel	
WRG01		I	275	

Omschrijving gemeentelijk monument

Inleiding

Wieringerboerderij met enkel (nieuw) vierkant is in 1975 gebouwd op de locatie van een historische stolpboerderij.

De boerderij is ontworpen door architect W.A. de Herder, de huidige eigenaar, er is zoveel mogelijk gebruik gemaakt van 'oude' materialen. Zo komen de gele gevelstenen uit een pand in Friesland, de plavuizen zijn hergebruikt, de deuren komen uit het huis van de grootouders en het randje tegels dat nog in het toilet aanwezig is komt uit de stolpboerderij die op deze locatie heeft gestaan. Het vierkant is nieuw.

De Wieringerboerderij ontstond in de 17^e eeuw op Wieringen en was afgestemd op een gemengd boerenbedrijf met schapenteelt. Deze boerderijvorm is net als de Noord-Hollandse stolpboerderij onderdeel van de Noordelijke huisgroep. Anders dan bij de stolpboerderij waar de woon- en bedrijfsgebouwen alle onder het piramidevormige dak liggen, ligt bij de Wieringerboerderij het woongedeelte en soms een deel van de stal in het langgerekte voorhuis. Andere kenmerken van de Wieringerboerderij zijn het hoger opgetrokken achtergedeelte van de schuur dat is bedekt met zwart geteerde houten planken (het schuurschot) en de gemetselde schoorsteen aan de buitenzijde bij de dars. Bij de bouw van de Wieringerboerderij werd rekening gehouden met de windrichting; de lange woongevel werd vaak op het zuidwesten geïntegreerd en de hoge achtergevel was vaak van het westen afgewend waardoor de wind er minder vat op had. De Wieringerboerderij komt op het gehele voormalige eiland van Wieringen voor en daarbuiten nauwelijks.

De Wieringerboerderij is gelegen aan de Varkensgrasweg in het dorp Westerland in het zuidwesten van het voormalige eiland Wieringen in het noorden van de gemeente Hollands Kroon. Wieringen is ontstaan door de opstuwing van keileem tijdens de voorlaatste ijstijd. Dit keileem is daarna afgedekt met zandgronden. Dit zorgde ervoor dat het veen, dat aan het begin van de jaartelling het voormalige eiland omringde, op het hooggelegen deel van Wieringen geen kans had. De kern van het eiland bestaat uit een zuidwest-noordoost georiënteerde keileem rug met ten zuiden daarvan de kogen en het laagland. De kogen werden tegen de zee beschermd door wierdijken, dijken die bestaan uit zeegras. Rond de tiende eeuw ontstonden op de hooggelegen gronden nederzettingen. In 1927 kwam de aanleg van de Amsteldiepdijk gereed. De Amsteldiepdijk ligt tussen Van Ewijcksluis en Wieringen en sluit een deel van het Amsteldiep en het Ulkediep af. Met de aanleg van de Amsteldiepdijk kreeg Wieringen een directe verbinding met het vaste land van Noord-Holland en was niet langer een eiland.

Afbeelding van de voorganger, een stolpboerderij. Datum 1972.

Afbeelding van de Wieringerboerderij vlak na oplevering, datum 1975.

Bouwtekening van Varkensgrasweg 3.

Beschrijving situatie en omgeving van het monument

De Wieringerboerderij is gelegen te midden van weilanden tussen de Varkensgrasweg (noorden) de Hollebalgweg (oosten), het Amstelmeerkanaal (zuiden) en de Varkensgrasdwarsweg (westen). De Hollebalgweg vormt samen met de Westerklijf de historische wegenstructuur van Westerland. Deze wegen hebben over het algemeen een kronkelend verloop, omdat ze de hoogtes van het land volgen en zijn daarmee kenmerkend voor de landschapsontwikkeling van Wieringen. De Hollebalgweg vormt de verbinding met het dorp Hippolytushoef en de Varkensgras, die later overgaat in de Hoelmerkruisweg vormt de verbinding met De Haukes en Westerland. Tot aan de aanleg van de Amsteldiepdijk, de Wieringermeerpolder en de Afsluitdijk bestonden Westerland en Westerklijf uit enkele panden. Vanaf de jaren '30 ontstond er lintbebouwing. Westerland is nooit grootschalig uitgebreid. Er is geen verdichting opgetreden rondom de Varkensgrasweg waardoor de relatie met het open, glooiende landschap behouden gebleven is.

De Wieringerboerderij bevindt zich midden op een relatief klein en rechthoekig kavel dat een eind van de weg af is gelegen en zich solitair in het open landschap bevindt. De Wieringerboerderij ligt iets verhoogd in het landschap. Het perceel kan bereikt worden via een smalle onverharde noord-zuidelijk georiënteerde oprit (karrenspoor) die haaks aansluit op de Varkensgrasweg in het noorden. De oprit wordt aan weerszijden begeleid door een bomenrij. Aan de achterzijde (oost) bevinden zich enkele parkeerplaatsen en staat een bijgebouw bestaande uit één bouwlaag met zadeldak. Het overige gedeelte van de kavel vertoont karakteristieken van een Engelse landschapstuin met doorkijkjes, paden en boomgroepen.

De Wieringerboerderij in zijn omgeving met de lange oprit en in het glooiende landschap van Wieringen.

Beschrijving van het exterieur

Wieringerboerderij met enkel vierkant is gebouwd op een rechthoekig bouwvlak en bestaat uit één bouwlaag met schilddak met de nok haaks op de straat en een langgerekt voorhuis (west) met zadeldak. Aan de achterzijde (oost) is de gevel een stuk opgetrokken, dit is het schuurschot. Het dak is bedekt met riet. De gevels zijn boven een lage, donkere plint opgetrokken in een gele baksteen met een licht gekleurde plat volle voeg. De gevels zijn halfsteens gemetseld. Alle kozijnen zijn uitgevoerd in hout.

Voorgevel (west)

In de voorgevel van het voorhuis bevinden zich twee negenruits vensters met aan weerszijden houten luiken. De topgevel van het voorhuis is bekleed met verticaal geplaatste houten delen en wordt afgesloten door een windveer en een makelaar in decoratief houtsnijwerk. In de voorgevel van het 'schuurgedeelte' bevindt zich een opgeklampte houten deur met rechts daarvan drie vierruits vensters met aan weerszijden houten raamluiken. Tevens bevindt zich hier de uitgebouwde gemetselde schoorsteen, deze is opgetrokken in een gele baksteen.

Voorgevel

Voorgevel

Linkerzijgevel (noord)

In de linkerzijgevel zitten vijf negenruits vensters. Elk raamkozijn is uitgevoerd met houten raamluiken. In het dakvlak, op de nok van het voorhuis, staat een gemetselde schoorsteen. De schoorsteen is opgetrokken in gele bakstenen.

Linkerzijgevel

Achtergevel (oost)

Aan de achtergevel bevindt zich het schuurschot, dit zijn horizontaal geplaatste houten delen die voorzien zijn van zwarte teer. De linkerhoek van de begane grond is niet voorzien van houten delen en is opgetrokken in metselwerk. Hier zit een zesruits venster met houten raamluiken aan weerszijden en rechts daarvan bevinden zich twee opgeklampte houten deuren. Achter deze deuren ligt een portiek met daarin de hoofdingang. Op de verdieping zitten drie vierruits vensters.

Achtergevel

Rechterzijgevel (zuid)

De rechterzijgevel van het 'schuurgedeelte' bezit drie zesruits vensters met houten raamluiken. In de rechterzijgevel van het voorhuis zitten twee openslaande tuindeuren met roedeverdeling en houten luiken.

Rechterzijgevel

Beschrijving van het interieur

Het interieur bezit nog de oorspronkelijke plattegrond uit 1975. Achter de hoofdingang bevindt zich de centrale hal met daarin de trap naar de eerste verdieping. De hal bevindt zich midden in de houten draagconstructie, het vierkant. Links van de hal bevindt zich een kantoorruimte, voor de hal ligt de keuken en rechts van de hal een slaapkamer. De schouw in het kantoorgedeelte is bekleed met oude tegeltjes uit Friesland, het middelste tegeltje met daarop afgebeeld een boot is origineel en gevonden op deze locatie. De woonkamer bevindt zich in het voorhuis. In het toilet zijn tegels aangebracht uit de voormalige stolpboerderij. De eerste verdieping is ingericht met slaapkamers en een badkamer. De kleuren in de woning zijn gebaseerd op de historische kleuren als ossenbloedrood en boerenblauw.

Waardering

1. Cultuurhistorische waarden

De Wieringerboerderij is van cultuurhistorische waarde als een imitatie van streekeigen bebouwing. Het is een nagebouwd voorbeeld van een boerderijtype dat alleen op Wieringen voorkomt en daarmee verwijst naar het agrarische verleden van Wieringen, want de Wieringerboerderij is een karakteristiek element uit de agrarische bedrijfsvoering van dit gedeelte van Noord-Holland.

2. Stedenbouwkundige waarden

De Wieringerboerderij heeft situationele waarde vanwege zijn solitaire en daarmee opvallende ligging in het glooiende landschap van Wieringen. De Wieringerboerderijen werden op de hogere gedeelten van het eiland gebouwd en staan daarom betrekkelijk verspreid door het landschap of soms in groepjes. De Wieringerboerderij vormt samen met andere boerderijen die verspreid in het landschap staan, een ensemble van op hoofdvorm gaaf bewaard gebleven agrarische bebouwing doordat de samenhang met het landschap nog helder is en zij het beeld bepalen van het landschap van Wieringen.

3. Architectuurhistorische waarden

Hoewel de Wieringerboerderij betrekkelijk jong is, is de manier waarop hij gebouwd is wel historisch correct. Kenmerkend voor de Wieringerboerderij is het schuurgedeelte met schuurschot en het langgerekte voorhuis. Verder komt de typologie van de Wieringerboerderij tot uitdrukking in de hoofdvorm, de constructie, de verhouding van de gevelelementen, het schuurschot en het materiaalgebruik. Concluderend kan worden gezegd dat de moderne Wieringerboerderij geen architectuurhistorische waarde bevat, maar wel architectonische waarde.

4. Gaafheid en herkenbaarheid

De Wieringerboerderij is gaaf in hoofdvorm en draagt daarmee bij aan het beeld van de agrarische geschiedenis van Wieringen, dit blijkt uit de hoofdvorm, de vierkantsconstructie en het schuurschot.

5. Zeldzaamheid

Het voortbestaan van de Wieringerboerderij wordt bedreigd als gevolg van beëindiging van het boerenbedrijf en sloop, typologisch heeft de Wieringerboerderij daarmee een hoge zeldzaamheidswaarde. Daarnaast is de Wieringerboerderij uniek voor Wieringen en komt deze boerderijvorm nauwelijks buiten het voormalige eiland voor, de boerderij heeft daarmee, ondanks dat dit een imitatie is, zeldzaamheidswaarde.

Bronnen

- Brandts Buys, L., De Landelijke bouwkunst in Holland Noorderkwatier, 1974
- BügelHajema adviseurs, Bestemmingsplan Hippolytushoef, 2013;
- Provincie Noord-Holland, 'Wieringen - Wieringermeer', Leidraad Landschap & Cultuurhistorie, 2018;
- Historische Vereniging Wieringen, <https://historischwieringen.nl/>

Historische foto's en bouwtekeningen: privébezit familie Herder

Overige afbeeldingen: MOOI Noord-Holland

Colofon

opdrachtgever   gemeente Hollands Kroon
datum onderzoek: 21 januari 2022
datum beschrijving: 4 maart 2022
opgesteld door: MOOI Noord-Holland, Renee Stroomer MA

Tot het hierboven omschreven monument behoort al hetgeen door bestemming of anderszins rechtens onroerend is.